

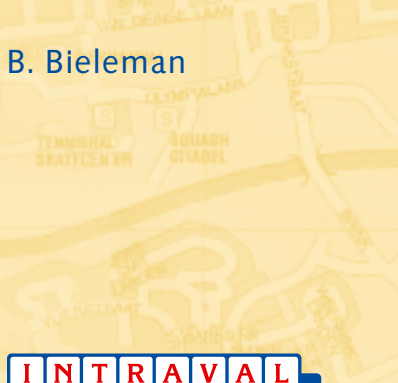
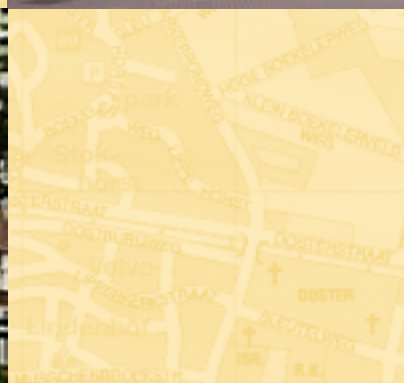
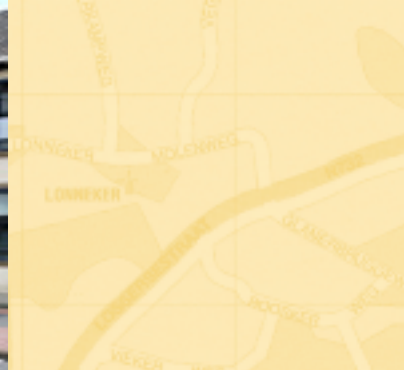
METINGEN 2014 EN 2015

Monitor opvang Enschede

A. Kruize

B. Bieleman

INTRAVAL
Onderzoek en Advies

1. Inleiding

Op 1 januari 2015 is de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 ingegaan. In deze wet wordt gesproken over twee ondersteuningsvormen die gemeenten moeten bieden als burgers zich niet op eigen kracht kunnen handhaven en onderdak en bescherming nodig hebben. Het gaat hierbij om opvang en beschermd wonen. Beschermd wonen is overgeheveld van de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) naar de Wmo 2015 en is daarmee de verantwoordelijkheid van gemeenten geworden. In Twente is de verantwoordelijkheid voor de inrichting van opvang en beschermd wonen in eerste instantie bij de centrumgemeenten Almelo en Enschede neergelegd.

Naar aanleiding van de veranderingen heeft de gemeente INTRAVAL gevraagd een monitor op te zetten genaamd de Monitor opvang en beschermd wonen. Hierin wordt een onderscheid gemaakt naar opvang en beschermd wonen. Beide onderdelen worden in een aparte factsheet behandeld. In deze factsheet gaan we in op het onderdeel opvang. We besteden tevens aandacht aan opiaatverslaafden en bemoeizorg.

2. CIMOT (Centrale Intake Maatschappelijke Opvang Twente)

Om meer grip te krijgen op het gebruik van en de in- en uitstroom binnen de maatschappelijke opvang en beschermd wonen wordt gewerkt met de centrale intake voor maatschappelijke opvang Twente (CIMOT). Het gaat om een intake voor alle Twentse opvang- en beschermd wonen voorzieningen. De centrale intake moet bevorderen dat plaatsen in de maatschappelijke opvang en bij beschermd wonen toegankelijk zijn voor cliënten die aangewezen zijn op deze voorzieningen. Tegelijkertijd moet het de doorstroom naar meer structurele huisvesting en begeleiding vergroten. Er wordt op toegezien dat individuele trajectplannen worden opgesteld. Regiobinding speelt hierbij een belangrijke rol: gebleken is dat de kans op een succesvol traject groter is als mensen binding met de regio hebben. Inmiddels is er een aparte CIMOT voor Enschede en één voor Almelo. In deze factsheet nemen we alleen de gegevens van CIMOT Enschede mee.

In 2015 staan 159 unieke personen geregistreerd bij het CIMOT vanwege een nieuwe aanmelding voor de opvang. Het gaat het met name om mannen (121; 76%) in de leeftijd van 19 tot en met 29 jaar (67; 42%) (tabel 1). Van de nieuw bij de CIMOT geregistreerde personen is 65% afkomstig uit Enschede, terwijl 11% uit Hengelo komt en 6% uit de overige regiogemeenten van Enschede.

Tabel 1 Achtergrondgegevens CIMOT meldingen 2015

	2015	
	N	%
Man	121	76
Vrouw	38	24
Totaal	159	100
Leeftijd		
18 jaar of jonger	6	4
19 – 29 jaar	67	42
30 – 39 jaar	31	19
40 – 59 jaar	47	30
60 jaar en ouder	8	5
Totaal	159	100
Herkomst		
Enschede	104	65
Hengelo	17	11
Regiogemeenten Enschede	10	6
Almelo	3	2
Regiogemeenten Almelo	3	2
Overig Nederland	4	3
Onbekend	18	11
Totaal	159	100

3. Opvang

In het beleidskader beschermd wonen Twente wordt onder opvang het volgende verstaan: onderdak en begeleiding voor personen die de thuissituatie hebben verlaten, al dan niet in verband met risico's voor hun veiligheid als gevolg van huiselijk geweld, en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Opvang is een tijdelijke vorm van maatschappelijke zorg, met een maximale verblijfsduur van negen maanden. Opvang is onderverdeeld in:

- Winternoodnachttopvang
- 24-Ursopvang

Winternoodnachttopvang

In de winter van 2015 is de Winternoodnachttopvang (WNNO) in Enschede in de periode 10 oktober 2015 tot en met 31 maart 2016 74 nachten open geweest. In de winter van 2014 was de WNNO eveneens 74 nachten open, maar dan in de periode van 20 november tot en met 18 april.

In de winter van 2015 hebben 63 unieke personen één of meerdere nachten doorgebracht in de WNNO (tabel 2). Het jaar daarvoor (2014) lag het aantal met 82 hoger. Beide jaren gaat het voornamelijk om mannen (89% in 2015 en 95% in 2014) in de leeftijdscategorie 40 tot 59 jaar

(41% in 2015 en 51% in 2014). Het aantal nachten dat iemand gebruik heeft gemaakt van de WNNO loopt in 2015 uiteen van één tot 34, met een gemiddelde van vier nachten. In 2014 ligt het gemiddeld aantal nachten op vijf, terwijl het totaal aantal nachten varieert van één tot 72.

Tabel 2 Achtergrondkenmerken cliënten WNNO, 2014 en 2015

Leeftijd	2014		2015	
	N	%	N	%
18 jaar of jonger	-	0	1	2
19 - 29 jaar	12	15	12	19
30 - 39 jaar	25	30	19	30
40 - 59 jaar	42	51	26	41
60 jaar of ouder	3	4	5	8
Totaal	82	100	63	100
Geslacht				
Man	78	95	56	89
Vrouw	4	5	7	11
Totaal	82	100	63	100

Van de personen die in 2015 gebruik hebben gemaakt van de WNNO is nagegaan in hoeverre ze voorkomen in de registraties van de politie vanwege overlast. Dit blijkt voor 19 het geval te zijn.

24-uursopvang

Bij de 24-uursopvang wordt, naast het bieden van onderdak, voeding en begeleiding, ook gewerkt met een individueel trajectplan. Dit plan is gericht op het oplossen c.q. hanteerbaar maken van de problematiek. Het gaat hierbij onder meer om: uitstroom naar een stabiele woonvorm; een stabiele financiële situatie; een zinvolle (arbeidsmatige) dagbesteding, eventueel toeleiden naar betaald werk; en herstellen en opbouwen van sociaal netwerk. De opvang is tijdelijk, in principe maximaal negen maanden met uitzondering van de Twentse Opvangvoorziening (TOV) die gericht is op jongeren, daar is de verblijfsduur ongeveer drie maanden. In Enschede en haar regiogemeenten bieden het Leger des Heils en HODT 24-uursopvang. Gezamenlijk hebben zij een capaciteit van 92 plaatsen (tabel 3).

Tabel 3 Capaciteit 24-uursopvang

	Capaciteit
Leger des Heils: KDO	25
HODT: 24-uursopvang Enschede	22
HODT: 24-uursopvang Hengelo	19
HODT: TOV	26
Totaal	92

Aantal en achtergrondkenmerken¹

In totaal verbleven 267 unieke personen in 2015 in één van de opvangvoorzieningen, in 2014 ging het om 224 unieke personen. Het grootste deel (116 in 2015 en 94 in 2014) heeft gebruik gemaakt van de Kortdurende opvang van het Leger des Heils, gevolgd door de Twentse Opvangvoorziening (70 in 2015 en 66 in 2014) en de 24-uursopvang (2015: 42 in Enschede en 48 in Hengelo; 2014: 41 in Enschede en 31 in Hengelo) van HODT (tabel 4).

Tabel 4 Cliënten 24-uursopvang naar instelling, 2014 en 2015

Leeftijd	2014 N=224		2015 N=267	
	N	%	N	%
Leger des Heils: KDO	94	42	116	43
HODT: 24-uursopvang Enschede	41	18	42	16
HODT: 24-uursopvang Hengelo	31	14	48	18
HODT: TOV	66	29	70	26

In 2015 hebben zeven personen zowel gebruik gemaakt van de 24-uursopvang als de TOV, terwijl twee personen in 2015 zijn verhuisd van de 24-uursopvang in Hengelo naar die in Enschede. In 2014 hebben twee personen zowel gebruik gemaakt van de 24-uursopvang als de TOV, eveneens twee van zowel de 24-uursopvang en KDO, terwijl drie personen naast de TOV ook enige tijd hebben doorgebracht bij de KDO. Tot slot is één persoon in 2014 verhuisd van de 24-uursopvang in Enschede naar die in Hengelo.

Zowel in 2015 als in 2014 zijn twee op de vijf (40% in 2015 en 2014) cliënten van de 24-uursopvang tussen de 19 en 29 jaar oud, terwijl één op de drie (32% in 2015 en 34% in 2014) tussen de 40 en 59 jaar is (tabel 5). Zo'n drie kwart (73% in 2015 en 75% in 2014) is man.

Tabel 5 Achtergrondkenmerken cliënten 24-uursopvang, 2014 en 2015

Leeftijd	2014		2015	
	N	%	N	%
18 jaar of jonger	3	1	5	2
19 - 29 jaar	89	40	106	40
30 - 39 jaar	43	19	54	20
40 - 59 jaar	75	34	87	32
60 jaar of ouder	14	6	15	6
Totaal	224	100	267	100
Geslacht				
Man	167	75	196	73
Vrouw	57	25	71	27
Totaal	224	100	267	100

Problematiek

In tabel 6 staat een overzicht van de problematiek die speelt bij de cliënten in de 24-uursopvang. Het gaat hierbij alleen om de cliënten van HODT. Het Leger des Heils kon in

¹ Het Leger des Heils heeft aangegeven dat zij vanwege de Wet Datalekken niet meer de eerste twee letters van de achternaam mogen leveren. Hierdoor is het niet mogelijk om de gegevens van het Leger des Heils te koppelen aan die van HODT. Het bestand van het Leger des Heils bevat wel unieke personen.

2014 geen gegevens over de problematiek aanleveren. Daarnaast is de manier van registreren bij HODT gewijzigd waardoor de verschillende categorieën binnen de problematiek niet geheel overeenkomen tussen beide jaren.

In beide jaren is er bij het grootste deel sprake van financiële problemen, dit percentage is echter wel gedaald van 94% in 2014 naar 46% in 2015. Het deel met relationele problemen is daarentegen gestegen: 7% in 2014 versus 25% in 2015. In beide jaren kampt ongeveer één op de vijf (16% in 2015 en 17% in 2014) met verslavingsproblematiek. Van de 151 personen die in 2015 gebruik hebben gemaakt van de opvangvoorzieningen van HODT komen 18 voor in de registraties van de politie. Voor de personen die in 2015 gebruik hebben gemaakt van de Kortdurende Opvang van het Leger des Heils is het niet mogelijk om na te gaan in hoeverre zij bekend zijn bij de politie, aangezien het Leger des Heils geen geanonimiseerde persoonsgegevens wil verstrekken.

Tabel 6 Problematiek cliënten 24-uursopvang, 2014 en 2015*

Problematiek	2014 N=135		2015 N=151	
	N	%	N	%
Verslaving	23	17	24	16
Psychosociaal	56	41	Nb	Nb
Psychisch	53	39	60	40
LVB	6	4	-	0
Relationeel	10	7	38	25
Financiën	127	94	70	46
Huisvesting	nb	Nb	58	38
Onbekend	2	1	14	9

* Meerdere problemen mogelijk.

4. Opiaatverslaafden

Opiaatverslaafden gebruiken (vrijwel) dagelijks heroïne en/of methadon. Methadon is een medicijn dat door artsen wordt voorgeschreven als vervanging van heroïne. Op basis van de gegevens van de afdeling sociale verslavingszorg van Tactus Verslavingszorg in Enschede en Hengelo zijn het aantal en de achtergrondkenmerken van de opiaatverslaafden in kaart gebracht.

In 2015 staan bij de afdeling sociale verslavingszorg in Enschede 207 opiaatverslaafden geregistreerd. Bij de afdeling in Hengelo ligt dit aantal op 63. In 2014 lagen deze aantallen op respectievelijk 220 in Enschede en 68 in Hengelo. Het totaal aantal opiaatverslaafden dat staat geregistreerd bij de afdeling sociale verslavingszorg van Tactus ligt in 2015 op 270, terwijl het in 2014 om in totaal 288 opiaatverslaafden gaat (tabel 7).

In beide jaren gaat het voornamelijk om mannen (83% in 2015 en 84% in 2014) behorende tot de leeftijdscategorie 40 tot en met 59 jaar (76% in 2015 en 72% in 2014). De leeftijd loopt uiteen van respectievelijk 20 tot en met 68 jaar in 2015 en van 19 tot en met 67 jaar in 2014. Het merendeel verblijft in Enschede (71% in 2015 en 2014) en Hengelo (21% in 2015 en 22% in 2014). Beide jaren nemen 21 opiaatverslaafden deel aan het programma medische

heroïneverstrekking.² Van de 270 opiaatverslaafden in 2015 komen 48 voor in de registraties van de politie onder meer vanwege overlast.

Tabel 7 Achtergrondkenmerken opiaatverslaafden, 2014 en 2015

Leeftijd	2014		2015	
	N	%	N	%
18 jaar of jonger	-	0	-	0
19 - 29 jaar	14	5	11	2
30 - 39 jaar	61	21	47	16
40 - 59 jaar	207	72	205	76
60 jaar of ouder	6	2	7	3
Totaal	288	100	270	100
Geslacht				
Man	241	84	223	83
Vrouw	47	16	47	17
Totaal	288	100	270	100
Gemeente				
Borne	3	1	4	2
Dinkelland	1	0	2	1
Enschede	203	71	191	71
Haaksbergen	4	1	3	1
Hengelo	62	22	56	21
Hof van Twente	4	1	5	2
Losser	4	1	4	2
Oldenzaal	7	2	5	2
Totaal	288	100	270	100

5. Bemoeizorg

In deze paragraaf wordt ingegaan op de cliënten van bemoeizorg. Kenmerkend voor de bemoeizorg cliënten is dat zij veelal niet uit zichzelf om hulp vragen, het gaat om zogenoemde zorgmijders. De volgende instellingen bieden bemoeizorg aan deze zorgmijders: Mediant (jeugd, volwassenen en ouderen); Tactus Verslavingszorg (jeugd en volwassenen); Jarabee (T-team); en GGD (medisch spreekuur voor dak- en thuislozen).

In 2015 hebben in totaal 668 unieke personen bemoeizorg ontvangen van de verschillende instellingen, in 2014 ging het om 680 unieke personen (tabel 8). In beide jaren behoren twee op de vijf (40% in 2015 en 42% in 2014) tot de leeftijdscategorie 20 tot en met 29 jaar, terwijl één op de vier (25% in 2015 en 24% in 2014) in de leeftijdscategorie 40 tot en met 59 jaar valt. Twee op de drie (67% in 2015 en 2014) zijn man en komen vooral uit Enschede (63% in 2015 en 58% in 2014). In 2015 komen tien cliënten bemoeizorg voor in de politieregistraties vanwege overlast.

² Het gaat hierbij alleen om de opiaatverslaafden uit Enschede en haar regiogemeenten. Het totaal aantal gefinancierde plekken binnen het programma medische heroïneverstrekking ligt hoger, aangezien het daar heel Twente betreft.

Tabel 8 Achtergrondkenmerken cliënten bemoeizorg, 2014 en 2015

Leeftijd	2014		2015	
	N	%	N	%
18 jaar of jonger	73	11	52	8
19 - 29 jaar	288	42	264	40
30 - 39 jaar	65	10	87	13
40 - 59 jaar	161	24	168	25
60 jaar of ouder	93	14	97	14
Totaal	680	100	668	100
Geslacht				
Man	455	67	445	67
Vrouw	224	33	223	35
Onbekend	1	0	-	0
Totaal	680	100	668	100
Gemeente				
Borne	12	2	12	2
Dinkelland	15	2	10	1
Enschede	397	58	420	63
Haaksbergen	24	3	20	3
Hengelo	141	21	144	22
Hof van Twente	19	3	18	3
Losser	20	3	10	1
Oldenzaal	40	6	34	5
Onbekend	12	2	-	0
Totaal	680	100	668	100
Instelling				
GGD	41	6	58	9
Mediant	260	38	246	37
Tactus-jeugd	183	27	179	27
Tactus-volwassenen	152	22	152	23
T-team	105	15	97	15

Bijlage Landelijke definities

In de door de centrumgemeenten opstelde Kompassen zijn voor de landelijke vergelijkbaarheid en monitoring een aantal definities opgesteld. Het gaat hierbij om de definities van de volgende groepen: dreigend daklozen; feitelijk daklozen; residentieel daklozen; en zwerfjongeren. Hieronder worden voor de volledigheid de landelijke definities weergegeven.

Dreigend daklozen

Dreigend daklozen zijn personen die dreigen dakloos te worden als gevolg van huisuitzetting, ontslag uit detentie of beëindiging van verblijf in een zorginstelling. Ook personen die woonbegeleiding ontvangen, maar zonder deze begeleiding niet zelfstandig kunnen wonen worden tot de dreigend (of potentieel) daklozen gerekend.

Voor het berekenen van het minimum aantal dreigend daklozen zijn de personen meegenomen die woonbegeleiding ontvangen of uit hun huurwoning zijn gezet.

Feitelijk daklozen

Feitelijk daklozen zijn mensen die niet beschikken over een eigen woonruimte en die voor een slaapplek tenminste één nacht (in de maand) waren aangewezen op buiten slapen ofwel overnachten in de open lucht en in overdekte openbare ruimten (portieken, fietsenstallingen, stations, winkelcentra of een auto). Ook personen, die binnen slapen bij passantenverblijven van de maatschappelijke opvang, inclusief eendaagse noodopvang, of binnen slapen bij vrienden, kennissen of familie zonder vooruitzichten op een slaapplek voor de daaropvolgende nacht, behoren tot de feitelijk daklozen.

Aangezien uitsplitsing naar maand niet mogelijk is, zijn voor het berekenen van het minimum aantal feitelijk daklozen de personen geteld die tien nachten of meer hebben doorgebracht in een opvangvoorziening.³ Opvangvoorzieningen zijn voorzieningen waar een maximale verblijfsduur van negen maanden wordt gehanteerd.⁴

Residentieel dakloos

Residentieel daklozen zijn personen die als bewoner staan ingeschreven bij instellingen voor maatschappelijke opvang. Het gaat onder meer om internaten, sociale pensions, particuliere woonvoorzieningen gericht op semi-permanente bewoning door daklozen, commerciële pensions en kamerverhuurbedrijven waar voornamelijk daklozen wonen.

Voor het berekenen van het minimum aantal residentieel daklozen zijn de personen meegenomen die verblijven in een 24-uursvoorziening (alle cliënten LIBW en Tactus 24-uurswoonvoorziening).

³ Het gaat hierbij om de gegevens van de volgende voorzieningen: Kortdurende Opvang van het Leger des Heils (Enschede); 24-uursopvang HODT (Enschede, Hengelo); crisisopvang HODT (Hengelo).

⁴ Voorzieningen waar langer dan negen maanden mag worden verbleven worden als residentiële voorziening beschouwd. Personen die in zo'n voorziening verblijven worden volgens de landelijke definities tot residentieel daklozen gerekend, personen die zelfstandig wonen met begeleiding tot de dreigend daklozen.

Zwerfjongeren

Zwerfjongeren zijn jongeren tot 23 jaar die feitelijk of residentieel dakloos zijn met meervoudige problemen. Daarbij hoort de kanttekening dat jongeren die met hun ouders in de opvang verblijven niet onder deze definitie vallen.

Voor het berekenen van het minimum aantal zwerfjongeren zijn jongeren (tot 23 jaar) meegenomen die gebruik hebben gemaakt van opvangvoorzieningen of hulpverleningstellingen gericht op dak- en thuisloze jongeren. Het gaat hierbij om de gegevens van de volgende voorzieningen: Twentse Opvang Voorziening (TOV) en Kamers met Kansen. Daarnaast zijn jongeren tussen de 14 en 23 jaar meegeteld die (zonder hun ouders) gebruik hebben gemaakt van opvangvoorzieningen voor volwassenen zoals de Kortdurende Opvang van het Leger des Heils. De jongeren die contact hebben met het T-team behoren niet tot de landelijke definitie van zwerfjongeren.

Aantallen

Voor de berekening van de aantallen per doelgroep volgens de landelijke definities is gebruik gemaakt van de gegevens die zijn verzameld in het kader van deze monitor. In tabel 1 staan de aantallen voor Enschede per doelgroep weergegeven voor de jaren 2008 tot en met 2014. Vanaf 2010 wordt een onderscheid gemaakt tussen centrumgemeenten en regiogemeenten.

Tabel 1 Aantallen volgens landelijke definities, 2010 - 2015

	Enschede						Hengelo					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dreigend daklozen*	313	410	347	506	554	n.b.	54	45	38	87	81	n.b.
Feitelijk daklozen	142	132	137	138	133	148	27	73	38	66	65	46
Residentieel daklozen**	152	190	173	129	151	n.b.	-	-	-	-	-	n.b.
Zwerfjongeren	93	59	28	36	30	52	17	23	6	9	11	6

	Regiogemeenten					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dreigend daklozen*	32	71	26	50	48	n.b.
Feitelijk daklozen	12	-	9	-	-	-
Residentieel daklozen**	-	-	-	-	-	n.b.
Zwerfjongeren	5	1	6	3	5	-

	Enschede en regiogemeenten							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dreigend daklozen*	201	303	399	526	411	643	683	n.b.
Feitelijk daklozen	283	210	181	205	184	204	198	194
Residentieel daklozen**	115	132	152	190	173	129	151	n.b.
Zwerfjongeren	116	109	115	83	40	48	46	58

*Aangezien de monitor zich nu richt op opvang en beschermd wonen zijn over 2015 zijn geen gegevens opgevraagd over begeleid wonen, wel is bekend dat in dat jaar 155 huisuitzettingen in Enschede hebben plaatsgevonden, 26 in Hengelo en 15 in de regiogemeenten.

** Door de wijzigingen in de manier van registreren mede als gevolg van de overheveling van de AWBZ naar de Wmo zijn deze gegevens niet meer beschikbaar.

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres

Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail info@intraval.nl

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:	Kantoor Rotterdam:
St. Jansstraat 2C	Goudsesingel 68
Telefoon 050 - 313 40 52	Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 050 - 312 75 26	Fax 010 - 476 83 76

December 2016

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

TEKST	A. Kruize, B. Bieleman
OPDRACHTGEVER	Gemeente Enschede
OPMAAK	M. Haaijer
OMSLAG	E. Cusiel
DRUK	RCG

ISBN	978 90 8874 000 8
------	-------------------

